

Федорова К. О.

магістрантка 6 курсу факультету міжнародних відносин
Київської гуманітарної академії

ВПЛИВ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ У. ЧАВЕСА НА ГЕОСТРАТЕГІЧНІ ІНТЕРЕСИ ІСПАНІЇ

Тема даної статті актуалізується переобранням Уго Чавеса на третій термін, як президента Боліварианської Республіки Венесуела. Дослідження зумовлене необхідністю визначення зовнішньополітичних інтересів Венесуели на сучасному етапі історичного розвитку, адже Республіка знаходиться у сфері регіональних стратегічних інтересів Іспанії. Особливо важливим є аналіз поточної, актуальної ситуації у Венесуелі після виборів 7 жовтня 2012р. Аналізуючи геостратегічний та геополітичний виміри національних інтересів Іспанії, необхідним є визначення впливу венесуельської політики У. Чавеса на іспанські інтереси в регіоні.

Сімон Болівар, баск за походженням, у ХІХ повстав з революцією проти іспанського панування. Кровопрлитна війна за незалежність тривала десять років і завершилася в 1821 р. С. Болівара назвали Визволителем, він став президентом Великої Колумбії, до складу якої входили Венесуела, нинішні Колумбія, Панама та Еквадор.

Головним завданням та метою наукового дослідження є проведення комплексного аналізу тенденцій зовнішньої політики та міжнародних позицій Венесуели та їх об'єктивний вплив на національні інтереси Іспанії.

07 жовтня 2012 р. згідно результатів підрахунку голосів, у президентських виборах переміг Уго Чавес, представник Єдиної соціалістичної партії Венесуели (ЕСП). Цю посаду коменданте обійматиме вже втретє поспіль з 1999 р. і його перемога продовжить його 13-річне правління до 20 років. Згідно діючого законодавства Венесуели, термін президентства сягає 6 років, тому У. Чавес залишиться у президентському кріслі аж до 2019 р. Одразу після оголошення кінцевих результатів, на переможця поспішали привітання від лідерів держав Латинської Америки: від Куби – Рауля Кастро, Еквадору – Рафаеля Корреа, Болівії – Ево Моралеса і Аргентини – Крістіні Фернандес. Всі вони одразу привітали президента, надіслали йому запевнення у своїй підтримці. До привітань лідерів латиноамериканських країн, також приєднався Мануель Селайя, повалений в 2009 р. президент Гондурасу. Очікується, що одним з перших офіційних

візитів новообраного президента стане візит до Російської Федерації[6].

Конкурентом У. Чавеса на президентських виборах був лідер опозиції, 40-річний адвокат єврейського походження, єдиний кандидат від 22 опозиційних партій, що утворили собою Блок демократичної єдності (БДЄ) Енріке Капрілес. БДЄ виступав з політикою близькою до проблем венесуельців, піднімав питання як внутрішньої, так і міжнародної безпеки Венесуели, критикував державний дефіцит і обіцяв його знизити, засуджував погіршення громадських послуг, корупцію, порушення прав людини. Інтеграційна сила БДЄ, була досягнута за Круглим столом об'єднаної демократії (який був запозичений з моделі чилійської коаліції). Головною «родзинкою» альтернативної сили, став харизматичний і популярний Енріке Капрілес, і У. Чавесу вперше довелося змагатися з командою, яка стала втіленням справжньої енергетики нової сили[2].

Згідно офіційної доповіді Національної виборчої ради Венесуели, за результатами підрахунків усіх бюлетенів, У. Чавес набрав 55,14% голосів виборців, а Е. Капрілес - 44,24% голосів. Участь склав 80,72%, один з найвищих у виборчій історії Венесуели[1]. Після поразки Е. Капрілес, за демократичною традицією, привітав свого суперника, та наголосив, що опозиція повинна залишатися єдиним блоком на губернаторських виборах у штатах Венесуели, які відбудуться 16 грудня 2012 р. Також, Е. Капрілес додав, що головне, щоб люди не відчували себе переможеними, адже багато венесуельців не тільки не розділяють політику У. Чавеса, але й страждають від неї.

Переваги правління режиму У. Чавеса:

ЗАГАЛЬНІ

- Населення зросло з 23,2 мільйона в 1998 р. до 29 мільйонів;
- Очікувана тривалість життя в 1998 р. становила 72,16 років. У 2011 р. 74,30 років (ранг 110 у світі);
- Число домашніх господарств збільшилися на 2 млн. до 8,2 млн.;
- У 2001 р. 30,2% сімей мали автомобіль. Десять років потому, відсоток знижується до 27,7%. Замість цього, У. Чавес подвоїв частку сімей, які володіють мотоциклом - з 4% до 8,6%;
- У 1998 р. було 50,4% бідних і 20,3% вкрай бідних. У 2011 р. цей показник знизився до 31,6% і 8,5%, відповідно;
- В 1998 р. Венесуела прийняла 685 тис. туристів, з них 158 тис. з США і 15 тис. з Іспанії. У 2010 р. відвідувачів було до 510 тис. Зниження американських туристів є значним і відчутним для країни, очевидним є вплив риторики У. Чавеса, який став президентом Венесуели в лютому 1999 р. У 2008 р. було 87 тис. З іншого боку, відбулося різке збільшення з боку Іспанії: 67 тис.[3].

ОСВІТА

- Рівень грамотності зріс з 90,9% у 1998 р. до 93,60% у 2010 р.;
- Навчання у 2000-2001 р. у початковій школі було 90,7%, а у середній - 53,6%. У 2010-2011 навчальному році ці показники становили 93,2% і 73,3%, відповідно. Значно збільшилася частка учнів у середній школі;
- У 2000 р. було зареєстровано майже 900 тис. університетів. У 2010 р. цей показник збільшився до 2,3 млн.[3].

ЕКОНОМІКА

- Виробництво державної нафтової компанії знизлося з 3,5 млн. барелів на добу в

1998 р., до 2,4 млн. у 2012 р. Венесуела посідає 12 місце по постачальникам нафти у світі, експорт нафти залежний від її найбільшого імпортера - США;

- У 1998 р. Венесуела експортувала 3 млн. барелів нафти, на 2012 р. - 1,6 млн. барелів. Тим не менш, державна компанія збільшила свій штат співробітників від 32 тис. до 105 тис.;

- Безробіття в 1998 р. складало 16,6%, в 2011 р. знизилося до 7,9%. Тим не менш, 43% робочої сили зайнято в тіньовому секторі економіки;

- Доходи на душу населення в 1998 р. склали 8500 дол., а в 2011 р. 12 700 дол. Венесуела посідає 92 місце у світовому рейтингу;

- ВВП збільшилося з 91,339 млн. дол. у 1998 р., до 315 млн. дол. в 2011 р.;

- Інфляція в 1999 р. склала 20%, і зросла до 27,9% в 2011 р.;

- Імпорт також збільшився. У 1998 р. він становив 16,755 млн. дол., а в 2012 р. зріс майже в два рази до 29,930 млн. дол. Кількість державних службовців зросла з 1 млн. в 1998 р., до 2,5 млн. в 2012 р.[3].

Недоліки правління режиму У. Чавеса:

Суттєвим є висвітлення таких фактів: Венесуела стала найбільш жорстокою країною Латинської Америки після Гондурасу, країною з хронічним порушенням прав людини, жінки, свободи слова та гідності. Звісно це добре, що у Венесуелі можна заповнити бак авто (приблизно на 40 л.) 95-им октаном і заплатити за це лише 30 центів США, а пляшка води буде коштувати 1 дол. США. Але дитина з 12 років там п'є міцні алкогольні напої, в 2011 р. було зареєстровано 19 тис. вбивств, не враховуючи викрадень за викуп, що процвітають у Венесуелі. Розквіт проституції підтримується банківськими пропозиціями пільгових кредитів на пластичну хірургію[4].

Більш того, навіть полісмени не відчувають себе у безпеці. У Венесуелі вкрай поширилися вбивства полісменів з метою розкрадання зброї, бронезилетів, мотоциклів та радіоапаратури. Лише у столиці Каракасі за триваючий 2012 р. було вбито 77 полісменів, коли вони поверталися зі служби. Останньою жертвою став 40-річний комісар Хесус Каріас, що 20 років відслужив у технічному корпусі судової поліції. Він потрапив у засідку в посередня у четвер 4 жовтня 2012 р., коли повертався з передвиборчого заходу У. Чавеса. Директор поліції в Сукре, одного з п'яти округів Каракаса Мануель Фурелос стверджує, що замовлення на вбивства полісменів йдуть з в'язниці, і в'язні платять до 10 тис. боліварів (близько 1782 євро) за кожного вбитого полісмена[4].

Варто акцентувати, що головною зовнішньополітичною позицією У. Чавеса на міжнародній арені є відверте та радикальне протистояння США. У. Чавес виступає, як запеклий критик експансіоністської політики США і глобалізації. Розуміючи, що йому не впоратися самому в умовах ворожого оточення, У. Чавес прийшов до висновку необхідності створення єдиного антиімперіалістичного фронту, здатного протистояти «агресивним режимам» капіталістів. Уго Чавес намагається створити навколо Венесуели вісь держав-однодумців, що розділяють його революційні Боліварианські ідеї. Схожий режим останнім часом встановився в Болівії з обранням президентом Ево Моралеса. В кінці 2006 р. перемогу здобули потенційні союзники Уго Чавеса - Даніель Ортега в Нікарагуа і Рафаель Корреа в Еквадорі.

Для визначення союзу «Венесуела - Куба - Болівія», Уго Чавес на початку 2006 р. винайшов термін «вісь добра» - на протипагу американській «осі зла». Ці держави

зближує не тільки ліва антиімперіалістична і антиамериканська риторика їхніх лідерів, але і реальна взаємна економічна вигода від співробітництва. Розстановка сил нагадує євразійський сценарій - в Латинській Америці аналогічно Євразії, саме володар нафтових родовищ диктує політику, тому Венесуела має величезний економічний та політичний вплив на сусідні держави.

Аналізуючи зовнішню політику У. Чавеса, є очевидним, що вона має глобальний характер і впливає на світ від Америки до Азії. Теплі, дружні стосунки з Іраном проти США є світовою загрозою демократії та миру. Уго Чавес відкрито підтримує нарощення Іраном своїх ядерних озброєнь та підтверджує, що це лише мирні наукові розробки. Звісно, всі демократичні міжнародні організації занепокоєні такою ситуацією і завжди напоготові. Також, У. Чавес був відзначений найвищим державним орденом Ісламської Республіки Іран. У. Чавес підтримував колишній режим лівійського лідера М. Каддафі - джамахірію. В Тріполі, в листопаді 2004 р. У. Чавесу була вручена Міжнародна премія імені Муаммара Каддафі за внесок у захист прав людини.

Отже, виходячи з комплексного аналізу сучасної політики У. Чавеса та його позицій відносно міжнародних сил та акторів, авторка викладає такий аналіз впливу цих об'єктивних тенденцій на геостратегічні інтереси Іспанії.

В першу чергу іспанському уряду слід враховувати радикальну позицію президента Венесуели, відносно Сполучених Штатів Америки. У. Чавес вважає імперіалістичним американський трансфер демократії до інших країн світу, здебільшого тих, які згодом стають гарячими точками. Лівоцентричний режим ще за часів Холодної війни був головним опонентом США, а тепер у XXI ст. - в особі У. Чавеса, його зухвалої недипломатичної риторики, його концепції перманентної революції та державного апарату, який складається з ідеологічних троцькістів - такий режим є прямою загрозою національним інтересам США.

Виходячи з того, що 20 листопада 2011 р. в результаті позачергових парламентських виборів в Іспанії, був обраний новий прем'єр-міністр Королівства Маріано Рахой, представник Народної партії (НП) - проамериканський вектор знову став преферентивним у зовнішній політиці Королівства. За час правління соціаліста Х. Л. Родрігеса Сапатеро (2004-2011 рр.), представника Іспанської соціал-робітничої партії (ІСРП), зовнішня політика Іспанії була поміркованою відносно обох векторів, як американського, так і європейського. Політика балансу зовнішніх сил Х. Л. Родрігеса Сапатеро, допомогла лідеру вивести іспанські війська з Іраку в 2004 р., іспанський контингент з Косово в 2009 р. та з Боснії та Герцоговини в 2010 р.

Виходячи з того, що іспанська політична система побудована за прикладом англо-саксонської моделі, авторка вважає за потрібне провести більш детальний аналіз іспанської політики відносно Венесуели і порівняти ставлення двох найвпливовіших партій Іспанії: ІСРП та НП.

Ставлення ІСРП:

Прийшовши до влади у свій перший з двох термінів в 2004 р., Х. Л. Родрігес Сапатеро зустрівся з У. Чавесом вже наступного року. Це був вагомий крок, адже головною мотивацією була побудова дружніх стосунків із ворожим режимом, прагнення допомоги іспаномовним людям, розбиття довготривалої криги з двосторонніх відносин. Нажаль, більшість іспанців не оцінила сміливий та прогресивний крок Х.

Л. Родрігеса Сапатеро, зокрема через активну риторику НП у особі Х. М. Аснара, М. Рахоя та публікаціям наукового центру FAES. Опозиція звинувачувала тогочасного Прем'єр-міністра у зраді національним інтересам Іспанії.

Мав місце також інцидент за участю Хуана Карлоса I короля Іспанії та Х. Л. Родрігеса Сапатеро. 10 листопада 2007 р. на 17 іберо-американському саміті на вищому рівні в Сантьяго, Чилі. Протягом офіційного виступу Прем'єр-міністра Іспанії, У. Чавес постійно перебував промову та починав сперечатися, не даючи договорити Х. Л. Родрігесу Сапатеро. Кілька хвилин безтактність венесуельського лідера продовжувалась, доки Хуан Карлос I, що сидів поряд із Сапатеро не втримався і сказав: Чому б тобі не замовкнути? Звісно, цей вислів став скандалом і У. Чавес досі не спілкується з королем, очікуючи на вибачення. Після цього інциденту відносини Іспанії з Венесуелою загострилися та всі намагання Х. Л. Родрігеса Сапатеро пом'якшити взаємини були марними[5].

Ставлення НП:

Очевидним є ставлення НП та М. Рахоя до питання режиму У. Чавеса, воно не змінилось і досі. Прийшовши до влади в 2011 р., М. Рахой будучи запеклим правоцентристом вкрай негативно і навіть презирливо ставиться до групи лівих революціонерів в Латинській Америці. Він вважає не тільки нижче своєї гідності йти на будь-які переговори з коменданте, але й трактує це, як зраду іспанським національним інтересам. Слід згадати, що американофіль Х. М. Аснар (Прем'єр-міністр Іспанії 1996-2004 рр.) у квітні 2002 р. навіть втрутився у внутрішні справи Венесуели, підтримавши опозицію у заколоті проти У. Чавеса та вживаючи всі можливі заходи по його поваленню. Заколот провалився, але тверда рука іспанських правохристів залишилась у структурах венесуельських опозиціонерів.

В Південній Америці, У. Чавес, звісно, послаблює іспанський вплив на інші країни материка. Альянс з диктаторськими, тиранічними режимами Нікарагуа, Гондурасу та Болівії йде у розріз ідеям європейської ліберальної демократії та принципам захисту прав людини. Ідеологічна протилежність режимів Венесуели та Іспанії зводить нанівець будь-які політичні намагання партнерства, не зважаючи на доволі розгалужені економічні відносини. Найбільш розвинутим є двостороннє співробітництво Венесуели та Іспанії у галузі машинобудування та деталей, металу, добрив, котлів, паперової промисловості, продовольства та напоїв. У. Чавес також має чималий вплив на Аргентину і, навіть, Бразилію – найбільшу країну континенту. Адже на відміну він інших лідерів латиноамериканських країн, саме тогочасний бразильський президент Луїз Інасіу Лула да Сілва підтримав У. Чавеса, а не Хуана Карлоса I, під час інциденту в Чилі в 2007 р.

На Близькому Сході, інтереси США та Іспанії вже не є партнерсько-стратегічними, адже у арабо-ізраїльському конфлікті, вони є прихильниками різних сторін. Іспанії, яка більше 5 століть була під арабським халіфатом Омейядів, історично ближче араби. Так само і географічно, до сфери геополітичних інтересів Королівства входять країни Магрибу та Близького Сходу. Це зона життєво-важливих інтересів Іспанії, з деякими з цих країн вона має морський кордон та спільні цілі. В такому контексті, дружні стосунки У. Чавеса з Іраном напругу не шкодять геостратегічним інтересам Іспанії, лише за умови можливої війни Ірану проти Заходу із використанням ядерної зброї, що навряд чи колись відбудеться, поки існує блок НАТО.

Отже, на підставі аналізу теоретичних розвідок з проблематики статті та практичних кроків, виходячи з унікальних та суб'єктивних тонкощів венесуельської політики, можна зробити такі висновки. Венесуела знаходиться у сфері геостратегічних інтересів Іспанії, проте режим правління У. Чавеса є кардинально відмінним від європейської системи цінностей, які сповідує Іспанія. Це ускладнює як двосторонні відносини держав, так і вплив Іспанії, як історичної батьківщини на Латинську Америку. Проведене дослідження дозволило сформулювати низку важливих для Іспанії висновків:

По-перше, Іспанії вкрай не вигідно продовження правління У. Чавеса ще на 6 років, адже це гальмує її вплив на регіон та ускладнює розвиток дружніх відносин з Венесуелою;

По-друге, США, як головний ворог Венесуели та партнер Іспанії стає перепоною у двосторонніх відносинах Іспанії як з США, так і з Венесуелою. Іспанії доводиться маневрувати між інтересів двох держав, водночас намагаючись задовольнити свої власні;

По-третє, сучасному уряду Іспанії буде непросто розвивати свою політику у латиноамериканському регіоні, через ідеологічні розбіжності та принципові позиції правого центриста М. Рахоя та лівого центриста У. Чавеса, тим паче, враховуючи зухвалість останнього.

Оцінюючи сучасне становище Іспанії, в контексті боргової кризи та економічних та інституціональних проблем в ЄС, все ж таки, саме Латинська Америка має стати об'єктом першочергової уваги іспанського уряду, не зважаючи на всі труднощі та обставини, пов'язані з політичними розбіжностями Іспанії та Венесуели.

Література:

1. Divulgación Presidencial / Офіційний сайт Національної виборчої ради Венесуели // Consejo Nacional Electoral. Режим доступу: http://www.cne.gob.ve/resultado_presidencial_2012/r/1/reg_000000.html (дата звернення 08.10.2012)
2. Prados L., Primera M. Chávez logra un cuarto mandato como presidente para estar 20 años en el poder / El País, 08.10.2012. Режим доступу: http://internacional.elpais.com/internacional/2012/10/07/actualidad/1349633710_923402.html
3. Prados L. Venezuela decide en las urnas sobre dos modelos de sociedad / El País, 07.10.2012. Режим доступу: http://internacional.elpais.com/internacional/2012/10/07/actualidad/1349592280_205447.html
4. Prados L., Primera M. Un país en la encrucijada / El País, 07.10.2012. Режим доступу: http://internacional.elpais.com/internacional/2012/10/05/actualidad/1349459811_736783.html
5. Rondon P. Spain's king cannot shut Chavez up but bladder can / REUTERS, 19.10.2007. Режим доступу: <http://uk.reuters.com/article/2007/11/19/us-venezuela-spain-shutup-idUKN1947231020071119>
6. Чавес может посетить Москву в ближайшее время, сообщил посол / РИА Новости, 08.10.2012. Режим доступу: <http://ria.ru/world/20121008/769039595.html>